

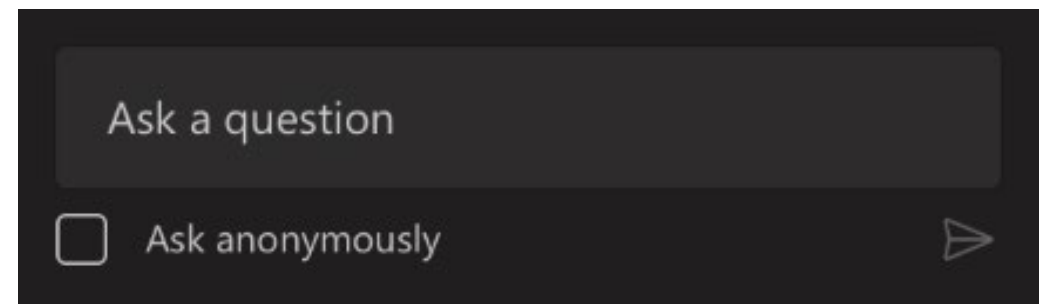
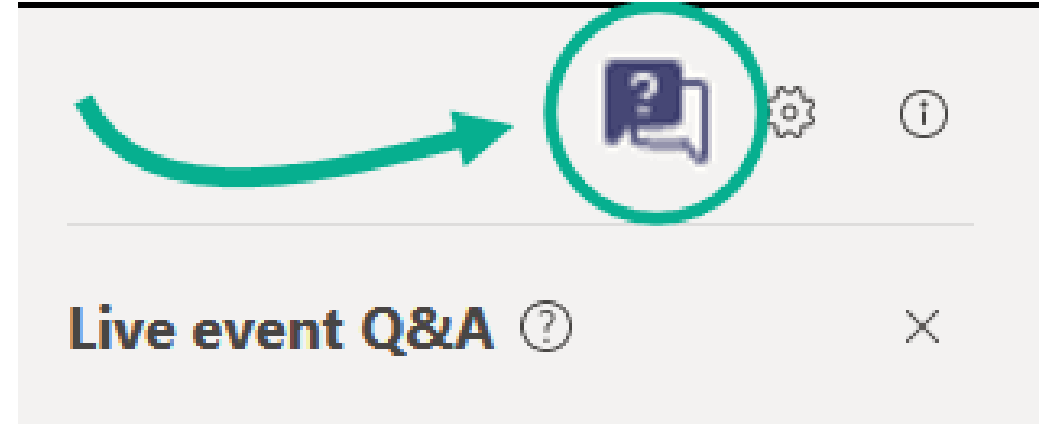
Edustajakannedirektiivin myötä kanneoikeus ja ryhmäkanteen soveltamisala laajentuu

6.3.2024

Partner **Niina Rosenlund** ja Senior Associate **Katriina Jussila**

Kysymysten esittäminen webinaarissa

- Voit esittää kysymyksiä ja kommentteja Q&A-osiossa
- Kysymykset ja kommentit eivät tule suoraan kaikille näkyviin (moderointi)

Agenda

1. Mistä edustajakannedirektiivissä on kyse?
2. Mitä oikeutetulla yksiköllä tarkoitetaan?
3. Millä edellytyksin kieltokanne ja hyvityskanne voidaan nostaa?
4. Kuinka kieltokanteet ja hyvityskanteet eroavat toisistaan menettelyllisesti?
5. Missä tilanteessa ryhmäkanteen ulkopuolinen rahoitus on mahdollista?
6. Mitä puolestaan tarkoittaa EU:n yritysvastuudirektiivin yhteydessä esillä ollut ryhmäkanne?

1. Mistä edustajakannedirektiivissä on kyse?

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/1828, kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavista edustajakanteista ("Edustajakannedirektiivi") mahdollistaa kuluttajien yhteisten etujen ajamisen EU:ssa ns. edustajakanteiden avulla
- Globalisaatio ja digitalisaatio ovat lisänneet riskiä siitä, että monet kuluttajat joutuvat kärsimään samasta laittomasta menettelystä
  - o Yksittäiset kuluttajat usein haluttomia nostamaan kanteita oikeudenkäyntikuluriskin tai riittämättömien tietojen ja taitojen vuoksi
  - o Tarvitaan kollektiivisia oikeussuojakeinoja
- Tavoite
  - o Parantaa kuluttajien oikeussuojan saatavuutta sekä edistää sisämarkkinoiden toimintaa
  - o Varmistaa, että elinkeinonharjoittajat noudattavat EU:n kuluttajia suojaavaa lainsäädäntöä kaikissa jäsenvaltioissa ja siten kilpailevat markkinoilla samoin edellytyksin
- Edustajakanteita voivat nostaa kuluttajien yhteisiä etuja edustavat **oikeutetut yksiköt kielto- ja hyvitystoimenpiteiden** määrittämiseksi unionin oikeuden säännöksiä rikkovia elinkeinonharjoittajia vastaan
- Edustajakannedirektiivin täytäntöönpano Suomessa 25.6.2023: laki kieltoimenpiteitä koskevista edustajakanteista (1101/2022), laki kuluttajien yhteisiä etuja edistävien järjestöjen nimeämisestä oikeutetuiksi yksiköiksi (1102/2022) sekä laki ryhmäkannelain muuttamisesta (1103/2022)

2. Mitä oikeutetulla yksiköllä tarkoitetaan?

- Kuluttajien puolesta edustajakanteen voi panna vireille **viranomaisen** tai **kuluttajajärjestö**, jonka oikeusministeriö on nimennyt oikeutetuksi yksiköksi **kotimaisia** tai **rajat ylittäviä** edustajakanteita varten
- Järjestön nimeämisestä oikeutetuksi yksiköksi ja nimeämiselle asetetuista vaatimuksista säädetään *laissa kuluttajien yhteisiä etuja edistävien järjestöjen nimeämisestä oikeutetuiksi yksiköiksi*
- Oikeusministeriö nimeää hakemuksesta
- Järjestö voi tulla nimetyksi oikeutetuksi yksiköksi panemaan vireille:
  1. kieltotoimenpiteitä koskevia kotimaisia edustajakanteita;
  2. kieltotoimenpiteitä koskevia rajat ylittäviä edustajakanteita;
  3. hyvitystoimenpiteitä koskevia kotimaisia ryhmäkanteita; tai
  4. hyvitystoimenpiteitä koskevia rajat ylittäviä edustajakanteita.
- Järjestö voi samalla hakemuksella hakea nimeämistä joko vain yhden kannetyypin tai useamman kannetyypin vireille panemista varten.

2. Mitä oikeutetulla yksiköllä tarkoitetaan?

- Järjestön tulee täyttää oikeutettua yksikköä koskevat vaatimukset (3 §)
  - Järjestön tulee olla yhdistyslaissa tarkoitettu rekisteröity yhdistys
  - Järjestöllä on ollut **tosiasiallista julkista toimintaa** kuluttajien etujen suojaamiseksi vähintään **12 kuukautta** ennen nimeämistä koskevan hakemuksen tekemistä
  - Järjestöllä on **sääntömääräisen tarkoituksensa** mukaisesti oikeutettu intressi suojata kuluttajien etuja edustajakannedirektiivin soveltamisalalla
  - Järjestön tulee olla voittoa tavoittelematon
  - Järjestö on **riippumaton**, eivätkä siihen vaikuta muut henkilöt kuin kuluttajat, erityisesti elinkeinonharjoittajat tai ulkopuoliset rahoittajat, joilla on edustajakanteiden nostamiseen liittyvä taloudellinen intressi
    - Valtion suorat avustukset tai hankerahoitus eivät vaaranna järjestön riippumattomuutta
  - Järjestöllä on käytössään **menettelyt**, joilla **estetään** 6 kohdassa tarkoitettu **muiden kuin kuluttajien vaikuttaminen** sekä oikeutetun yksikön, sen rahoittajien ja kuluttajien etujen väliset eturistiriidat
- Tällä hetkellä Suomessa ainoa oikeutetuksi yksiköksi nimetty kuluttajajärjestö on Kuluttajaliitto

3. Millä edellytyksin kieltokanne ja hyvityskanne voidaan nostaa?

Kieltotoimenpidettä koskeva edustajakanne

- Kieltotoimenpidettä koskevaa edustajakannetta kutsutaan edustajakanteeksi
- Kotimaisiin ja rajat ylittäviin kieltotoimenpiteitä koskeviin edustajakanteisiin sovelletaan *lakia kieltotoimenpiteistä koskevasta edustajakanteista*
- Kieltotoimenpide: määräys, jolla elinkeinonharjoittajaa kielletään jatkamasta tai uudistamasta menettelyä
- *Oikeutettu yksikkö voi hakemuksella panna vireille edustajakanteen elinkeinonharjoittajaa vastaan, joka on menetellyt edustajakannedirektiivin **liitteessä I mainituissa sääöksissä** olevien **kuluttajien yhteisiä etuja** suojaavien säännösten vastaisesti, myös sellaisina kuin nämä säännökset on kansallisesti pantu täytäntöön, jos kyseinen menettely **aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa haittaa kuluttajien yhteisille eduille**. (4 §)*
  - Liitteessä I mainitut säädökset
    - Liite I sisältää laajan luettelon (66 kappaletta) unionin oikeuden säännöksistä
    - Mm. tuotevastuudirektiivi, tuoteturvallisuudirektiivi, lääkedirektiivi
  - Kuluttajien yhteinen etu
    - Kuluttajien oikeudet yleisellä tasolla tai tietyn rajatun ryhmät oikeudet
  - Aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa haittaa kuluttajien yhteisille eduille
    - o Lähtökohtaisesti säännösten rikkominen saattaa aiheuttaa haittaa kuluttajien yhteisille eduille.

3. Millä edellytyksin kieltokanne ja hyvityskanne voidaan nostaa?

Hyvitystoimenpidettä koskeva edustajakanne

- Hyvitystä koskevaa edustajakannetta kutsutaan ryhmäkanteeksi
  - Kotimaisiin ja rajat ylittäviin hyvitystoimenpiteitä koskeviin edustajakanteisiin sovelletaan *ryhmäkannelakia*
  - Hyvitystoimenpide: vahingonkorvaus, tavaran korjaaminen tai vaihtaminen, hinnanalennus, sopimuksen purku, maksetun kauppahinnan palautus
  - Edustajakannedirektiivin myötä ryhmäkannelain aineellisoikeudellista soveltamisalaa laajennettiin siten, että se kattaa edustajakannedirektiivin soveltamisalan
  - Ryhmäkanteen voi jatkossa nostaa kuluttaja-asiamiehen lisäksi myös kuluttajajärjestö
  - Ryhmäkanteen edellytykset (2 §)
1. Useilla henkilöillä on samaa vastaajaa vastaan vaatimuksia, jotka perustuvat samoihin tai samankaltaisiin seikkoihin;
  2. asian käsittely ryhmäkanteena on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon ryhmän koko, asiassa esitettävien vaatimusten sisältö ja asiassa esitettävä todistelu; sekä
  3. ryhmä on riittävän täsmällisesti määritelty

4. Kuinka kieltokanteet ja hyvityskanteet eroavat toisistaan menettelyllisesti?

	Kieltotoimenpide	Hyvitystoimenpide
Kanneoikeus	Viranomainen tai kuluttajajärjestö - Kuluttaja-asiamies, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Finanssivalvonta, Liikenne- ja viestintävirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Lupa- ja valvontavirasto ja tietosuojavaltuutettu Toisessa ETA-valtiossa rajat ylittäviä edustajakanteita varten nimetty oikeutettu yksikkö, joka on merkitty edustajakannedirektiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun luetteloon.	Viranomainen tai kuluttajajärjestö - kuluttaja-asiamies
Tuomioistuim	Markkinaoikeus	Helsingin käräjäoikeus
Soveltuva laki	laki kieltotoimenpiteitä koskevista edustajakanteista Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa	Ryhmäkannelaki Oikeudenkäymiskaari
Muutoksenhaku	Korkein oikeus	hovioikeus
Toimenpide	Kielto jatkaa menettelyä Kielto uudistaa menettelyä Väliaikainen kielto Uhkasakko Velvoite julkaista oikaisuilmoitus Velvoite antaa tieto kieltotoimenpidettä koskevasta lainvoimaisesta ratkaisusta niille kuluttajille, joita edustajakanne koskee	Vahingonkorvaus, tavaran korjaaminen tai vaihtaminen, hinnanalennus, sopimuksen purku, maksetun kauppahinnan palautus
Neuvotteluvollisuus	Viranomaisilla, ei järjestöillä Ei väliaikaisen kiellon tilanteissa	Ei
Oikeudenkäyntikulut	Asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan.	Lähtökohtaisesti hävinnyt maksaa. Ryhmän jäsen ei kuitenkaan vastaa oikeudenkäyntikuluista

5. Missä tilanteissa ryhmäkanteen ulkopuolinen rahoitus on mahdollista?

Edellytykset (2 a §)

- Ryhmäkanteen ulkopuolinen rahoittaja
  - o ei saa olla ryhmäkanteen vastaajan kilpailija tai vastaajasta riippuvainen
  - o ei saa vaikuttaa kantajan ryhmäkanteen käsittelyn puitteissa tekemiin päätöksiin kuluttajien yhteisten etujen kannalta haitallisella tavalla
- Jos ilmenee perusteltuja epäilyjä, että ryhmäkanteen rahoittaja on ryhmäkanteen vastaajan kilpailija tai vastaajasta riippuvainen taikka pyrkii vaikuttamaan kantajaan epäasianmukaisesti 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, kantajaa on kehotettava määräajassa toimittamaan tuomioistuimelle selvitys kanteen rahoituksesta ja mahdollisista korjaavista toimenpiteistä.
- Tuomioistuimen on jätettävä kanne tutkimatta, jos ilmenee, että rahoitus on järjestetty 1 momentin vastaisesti eikä kantaja ole korjannut tilannetta, taikka jos kantaja ei toimita selvitystä kanteen rahoituksesta.
- Säännösten tarkoitus:
  - o Perusteettomien kanteiden nostamisen estäminen
  - o Kanteiden nostaminen hyötymistarkoituksessa siten, että suurimman hyödyn saaja on rahoittaja eivätkä kuluttajat

6. Mitä tarkoittaa EU:n yritys vastuudirektiivin yhteydessä esillä ollut ryhmäkante?

- EU:n yritys vastuudirektiiviin tehtiin neuvotteluiden loppuvaiheessa lisäys ryhmäkanteesta
- Lisäys keräsi runsaasti kritiikkiä mm. Suomelta ja Saksalta ja direktiivi kaatui viime viikolla, koska enemmistö EU-maista ei kannattanut direktiiviä
- Direktiivin myötä ryhmäkanteen soveltamisalaa olisi laajennettu muihin kuin kuluttaja-asioihin ja myös järjestöt kuten ammattiliitot tai ympäristöjärjestöt olisivat voineet nostaa ryhmäkanteita kolmannessa maassa olevien ihmisoikeusloukkauksen uhrien puolesta
- Edustajakannedirektiivin ja yritys vastuudirektiivin ero on, että yritys vastuudirektiivi antaisi ammattiliitoille ja ympäristöjärjestöille oikeuden nostaa kanteita uhrien puolesta, kun taas edustajakannedirektiivin soveltamisalaan kuuluvissa asioissa kanteen voi kuluttajien puolesta nostaa vain viranomaisen tai kuluttajien etuja edistävä kuluttajajärjestö.

Kysymyksiä?

Niina Rosenlund

Asianajaja, varatuomari, Partner
niina.rosenlund@eversheds.fi

Katriina Jussila

Asianajaja, Senior Associate
katriina.jussila@eversheds.fi